

LIETUVOS
POLITINIŲ
KALINIŲ IR
TREMINIŲ SAJUNGOS
SAVAITRAŠTIS

TREMTINYS

2003 m. rugpjūčio 28 d. Nr. 35 (564)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Edmundas SIMANAITIS

Dešimtmetis be svetimos kariuomenės

Praėjusiame šimtmetyje tris kartus buvo skelbiama Lietuvos Nepriklausomybė ir kiekvieną kartą vis kitos okupacijos sąlygomis: 1918 m. – kaizerio, 1941 m. – nacių, 1990 m. – sovietų. Todėl iš anksto atmestini oponentų priekaištai dėl tariamo Nepriklausomybės fiktyvumo. Kitaip būti ir negalėjo, nes visų spalvų okupantams rūpėjo tik Lietuvos teritorija ir niekas daugiau. Tautos teisę turėti savo valstybę teko visada ginti ginklu, diplomatiškai ir pilietiniu priešišimu pavergėjui.

Kelią į Laisvės dieną lyg stulpai žymi Atkuriamojo Seimo teisės aktai.

1990 m. Kovo 11-osios Aktas paskelbia atkurtą de jure Lietuvos Respublikos Nepriklausomybę. Kovo 12 d. Parlamentas priima nutarimą - sovietų karinės prievolės įstatymas Lietuvos piliečiams negalioja. Kovo 13 d. pasiūloma SSRS prezidentui M.Gorbačioviui derėtis dėl neteisėtai dislokuotų Lietu-

voje sovietų armijos dalinių atitraukimo. Kovo 14 d. nutraukiama sovietinių karo komisariatų veikla Lietuvos teritorijoje.

Maskva tokio "įžūlumo" nesitikėjo – lietuviai už pančius ne tik kad nedėjo, bet ir atkakliai kratosi dalyvavimo "perestroikoje", žadančioje atnaujinto socializmo gerovę. To meto mūsų valstybės politikų veiksmai preciziškai balansuojami. Siekiama atkurti kadaise sugriautą valstybės valdymą bei piliečių bendruomenę. Atsižvelgiama į Vakarų pasaulio reakciją. Politinio ir visuomeninio gyvenimo įvykių verdenė kunkuliuoja ir sukasi pašėlusiu greičiu. Efektyviai pasinaudojama paties M.Gorbačiovo išleistu džinu, kurio vardas - "glasnostj" (*viešumas, rus.*). Užsienis girdi ir mato visa, kas dedasi Lietuvoje.

(keliami į 2 psl.)

Paminėjome Juodojo kaspino dieną

Rugpjūčio 23 d., šeštadienį, Lietuvoje buvo minima Juodojo kaspino diena. Kaune tądien istorinėje vietoje – Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje – į minėjimą vidurdienį tradiciškai skambant varpams (varpais skambino J.Vilnonis) susirinko buvusių tremtinių ir politinių kalinių organizacijų – LPKTS, LPKTB – atstovai, būrys garbaus amžiaus šios tragiškos istorinės datos liudininkų, taip pat atvyko Kauno miesto bei apskrities valdžios atstovai. Tik susirinkusiųjų paminėti šios datos nebuvo daug: muziejaus sodelis, deja, buvo apytuštis.

Minėjimą daina pradėjo folkloro ansamblis "Liktuzė" (vad. J.Svidinskienė). Vėliau buvo pakviestas kalbėti Kauno miesto mero pavaduotojas buvęs tremtinys Kazimieras Kuzminskas. "Būnant man Seimo nariu 2000 m. buvo priimtas įstatymas dėl SSRS okupacijos žalos atlyginimo", – pradėjo jis kalbą iškeldamas šiuo metu svarbų klausimą. Kodėl Rusija reikalauja, kad Vokietija jai atlygintų žalą, o tai, ką mes uždirbom kruvinu prakaitu, turim Rusijai dovanoti, klausė jis. Priminė statistinius duomenis: kiek Lietuva neteko okupacijos metais savo piliečių, kiek patyrė materialinių nuostolių. Šią skriaudą

reikia atlyginti, tvirtino jis. Žodį buvo pakviestas tarti ir buvęs tremtinys mokytojas istorikas Povilas Meškauskas. Jis nužvelgė skaudžią Lietuvos istoriją, prisiminė Baltijos kelią – įvyki, pasakoją, nustebinusį pasaulį trijų tautų solidarumu, S.Dariaus ir S.Girėno žygdarbi, kurio 70-metį neseniai minėjome. "Mes privalome atkurti Lietuvos dvasią. Tai padarysime tik eidami išvien", – sakė jis

baigdamas savo kalbą.

Baigus minėjimą miesto ir apskrities valdžios bei buvusių politinių kalinių ir tremtinių organizacijų atstovai padėjo gėlių prie Nežinomojo kario kapo ir Laisvės paminklo. Prie Laisvės paminklo minėjimo dalyviams dar suvienijo kelioms akimirksnams su ansambliu "Liktuzė" padainuotos anuos laikus primenančios dainos.

Irma MINSKIENĖ

Juodojo kaspino dienos minėjimas prie Laisvės paminklo, Kaune

Neužgydomos žaizdos

O Lietuva, mūs gintaro Tėvyne!
Lietuvi – mirčiai pasmerktas buvai,
Nepražuvai tu Sibiro ledynuos,
Į tėviškę vėl laisvą sugrįžai.

Jie trėmė mus užkaltuose vagonuos,
Vaikeliai verkė, aimanos žmonių.
Akys vaidenas – gatvėse lavonai,
Akys matau tuos žiaurumus skrebu.

Prisimenu, kaip spardė partizanų
Velėniškį, Kemeklį ir kitus...
Menu skrebus – kaip šaudė į smūtkelį
Prie kelio, kuris vedė į Skeirius.

Praėję metai kankinių Tėvynėj –
Jie neužgydys tų gilių žaizdų.
Minėkim tuos, kurie žuvo už tėvynę
Ir nesulaukė laisvės valandų.

Juodojo kaspino dieną uždegėme
žvakutes už brolius ir seses, kurie žuvo
už Lietuvos laisvę, už tuos, kurie liko
gulėti amžinojo įšalo žemėje. Saugokime
laisvę tėvynėje. Laisvė brangiai iškovota,
tai – netekties, kraujo, kančių ir ašarų visuma.
Neleiskime, kad tos baisybės mūsų tėvynėje pasikartotų!

Antanas JACKEVIČIUS

Gerb. "Tremtinio" skaitytojai, gyvenantys užsienyje

Informuojame Jus, kad siųsdami "Tremtinio" prenumeratos čekius grafoje - Pay to the order of - rašyti: Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungai. Kai užrašote "Tremtiniui", bankas tokių čekių nepriima.

Aktualijos

■ Lietuvos užsienio reikalų ministerija susirūpinusi dėl Rusijos vengimo bendradarbiauti suteikiant Lietuvai aplinkosauginę naftos telkinio D-6 eksploataavimo informaciją bei dėl pastaruoju metu aktyvėjančių Rusijos bendrovės "LUK'oil" darbų rengiantis pradėti naftos gavybą šiame telkinyje Baltijos jūros dugne.

■ Specialiųjų tyrimų tarnyba (STT) perdavė Kauno apskrities viršininko Valentino Kalinausko įsakymu sudarytai komisijai vadinamąjį juodąjį apskrities tarnautojų žemvaldžių sąrašą. Į "juodąjį sąrašą" gali būti įtrauktas buvęs Kauno meras, dabar vicemeras Erikas Tamašauskas.

■ Naujasis JAV ambasadorius Styvenas Malas dėkodamas už paramą Irake, Afganistane ir kovoje su terorizmu Lietuvą vadina "tikru JAV draugu".

■ Vilniuje atidarytas keltavas į Gedimino kalną populiarius ne tik tarp turistų, juo mieliai naudojasi ir vilniečiai. Kaunas žada nenusileisti sostinei. Turistams ir miesto gyventojams bus pasiūlyta panaši naujovė - suremontuotas smetoniška dvasia dvelkiantis Žaliakalnio funikulierius.

■ Savivaldybių tarybos pasiekė rekordą: vos per pusmetį nuo kadencijos pradžios pasikeitė daugiau kaip penktadalis miestų ir rajonų tarybų narių. Naujos kadencijos savivaldybių tarybose pasikeitė 329 iš 1560 vietos valdžios atstovų. Nemažai pasikeitimų lėmė Konstitucinio Teismo paskelbtas draudimas Seimo nariams, apskričių viršininkams ir kai kuriems kitiems pareigūnams turėti savivaldybių mandatus.

■ Baltarusija ir Lenkija nuo spalio 1 dienos įveda vizų režimą. Šiuo tikslu abi šalys pasirašė vyriausybės susitarimą dėl piliečių tarpusavio kelionių, kuo remiantis nuo spalio 1 d. bevizis režimas atšaukiamas.

■ Rusija ir Pietų Korėja laikosi "bendros sampratos" dėl Šiaurės Korėjos branduolinės programos, pareiškė abiejų šalių atstovai po dvišalio susitikimo.

Dešimtmetis be svetimos kariuomenės

(atkelta iš 1 psl.)

Balandžio 14 d. M.Gorbachiovas ir premjeras N.Ryžkovas pateikia ultimatumą Lietuvos Parlamentui - per dvi dienas atšaukti sprendimus, kuriais buvo atkurta Lietuvos Nepriklausomybė. Lietuva nepaklūsta. Atsakas - ekonominė blokada, trukusi 74 dienas, bet taip ir nepalaužusi nei tautos apsisprendimo, nei Seimo politinės valios. Atvirksčiai, Lietuva ir toliau stiprina suverenumą. Liepos 17 d. priimamas įstatymas dėl privalomosios karo tarnybos. Rugpjūčio 7 d. patvirtinami derybų su SSRS tikslai ir nuostatos.

Metų pabaigoje okupanto "centrai" suplanuoja naują agresiją. Dingstis - dirbtinis kainų pakėlimas. Pradedama penktoji kolona - "komitet nacionalnovo spasenija" (tautos gelbėjimo komitetas, rus.). Okupacinės kariuomenės daliniams, dislokuotiems Lietuvoje, turėjo tekti pačios svarbiausios galimo ginkluotojo ir pilietinio pasipriešinimo židinių nuslopinimo operacijos. 1991 m. sausio 10 d. M.Gorbachiovas pateikė naują ultimatumą.

Sausio 12 d. Aukščiausiosios Tarybos rūmuose prisiekia Parlamento gynėjai, įgydami tarptautinėje karo teisėje žinomą kombatanto statusą.

Sausio 13 d. prasideda brutali ginkluota agresija, gavusi istorijoje Kruvinovo sausio vardą. Man, tuometiniam Jonavos sąjūdininkų vadovui, teko atsakingas Sąjūdžio tarybos uždavinys - organizuoti jonaviečių budėjimą prie Parlamento, būtent - sausio 13 d.! Jonavos savivaldybės padedami didelis jonaviečių būrys atvyko į sostinę. Beginklės piliečių minios laimėjo šimtmečio pergalę prieš neribotos galios karinę jėgą. Tai buvo panašu į stebuklą.

Sausio 17 d. priimamas Savanoriškosios krašto apsaugos įstatymas. Visu aštrumu iškilo santykių su Rusija normalizavimo klausimas. Buvo aišku, kad kol svetima neribota karinė jėga Lietuvoje, bet kuri antivalstybinė provokacija gali baigtis katastrofa ir didelėmis žmonių aukomis.

Kai sovietų tankai traiškė Vilniuje beginklius gynėjus, Baltijos šalių vadovai V.Landsbergis, A.Gorbunovas (Latvija), A.Riutelis (Estija) ir RSFSR vyriausybės vadovas

B.Jelcinas sausio 13 d. paskelbė pareiškimą, smerkiantį karinės jėgos smurtą ir išreiškiantį Baltijos valstybių Nepriklausomybės pripažinimą. Sovietų sąjunga pradėjo irti ir subyrėjo...

1991 m. liepos 29 d. V.Landsbergis ir B.Jelcinas pasirašė sutartį, kuria Rusija pripažino Lietuvos aneksijos faktą 1940 m. ir SSRS pareigą pašalinti okupacijos ir aneksijos pasekmes. Mat Rusijos Federacija tapo SSRS teisių ir pareigų tęsėja. Derybos dėl kariuomenės išvedimo vyko ilgai, permainingai ir niekada nebuvo lengvos. Lietuvos delegacijai vadovavo Kovo 11-osios Akto signataras Česlovas Stankevičius, Rusijos - vicepremjeras Sergejus Sachrajus. Rusai sutiko išvesti visus karinius dalinius pagal atskirą susitarimą, tačiau siekė kuriam laikui pasilikti kosminę ryšių pasiklausymo stotį Linksmakalnyje ir dar kai kuriuos objektus. Lietuvos delegacija nuosekliai grindė visas derybų nuostatas tarptautinės teisės principais ir normomis, taip pat Lietuvos okupavimo ir aneksijos faktais. Lietuva niekada nebuvo įstojusi į SSRS, bet buvo okupuota. Rusija siekė, kad jos kariuomenei Lietuvoje būtų suteiktas laikinas teisinis statusas. Lietuva buvo tos nuomonės, kad nuo pat okupacijos pradžios svetima kariuomenė yra okupacinė ir neturi jokios teisės pasilikti okupuotoje šalyje.

Galiausiai buvo pasiektas susitarimas dėl organizuoto Rusijos kariuomenės pasitraukimo iš Lietuvos iki 1993 m. rugpjūčio 31 d. Tai ir įvyko. "Lietuva išsaugojo nepažeistą pradinę savo nuostatą, kad Rusijos pareiga išvesti kariuomenę kyla ne iš sutarties, o iš neteisėtos okupacijos fakto", - konstatuoja ambasadorius Č.Stankevičius. Nei Latvijai, nei Estijai to nepavyko pasiekti. Be to, okupacinė kariuomenė buvo išvesta iš Latvijos ir Estijos metais vėliau, t.y. 1994 m. rugpjūčio 31 d. Lietuva buvo pirmoji Rytų Europos šalis be svetimos kariuomenės. Net iš Rytų Vokietijos sovietų armija buvo atitraukta vėliau.

Laisvės ir mokslo metų pradžios dienos liečiasi alkūnėmis. Tai šviesios šventės. Jos nustelbia juodąją rugsėjo 1-ąją, kai prieš 64 metus Vermachtas įsiveržė į Lenkiją. Tai simboliška - laimi teisingumas.

Užjaučiame

Dėl Vidos VAITIEKŪNIENĖS, buvusios aktyvios laikraščio "Tremtinys" platintojos Australijoje, mirties nuoširdžiai užjaučiame jos sūnus: Andrių, Algį ir Juozą su šeimomis, bei seserį Nijolę su šeima.

"Tremtinio" redakcija
LPKTS valdybos
pirm. Antanas Lukša
ir kiti valdybos nariai

Nuotr. Vida Vaitiekūnienė su LPKTS valdybos pirm. Antanu Lukša ir sūnumi Andriumi 1999 m.

Rusijos kariuomenės dalinių išvedimo iš Lietuvos 10-osioms metinėms skirti renginiai

Rugpjūčio 31 d. Kaune: 11-11.40 val. Šv. Mišios Šv. Mykolo Arkangelo (Iguolos) bažnyčioje.

12-15 val. Kauno įgulos dalinių ginkluotės ir technikos paroda bei vaišinimasis tradicine kareiviška koše Vienybės aikštėje, Kaune.

13-14 val. Dailininko V.Gerulaičio tapybos darbų parodos atidarymas ir Lietuvos ambasadoriaus Norvegijoje Č.Stankevičiaus knygos pristatymas Kauno įgulos karininkų ramovėje.

14-14.25 val. Varpų muzikos koncertas.

14.30-15 val. Vyčio kryžiaus vėliavos pakėlimo ir gėlių padėjimo ceremonija prie Nežinomojo kario kapo ir Laisvės paminklo.

15.10-16.30 val. LR Prezidento susitikimas su Krašto apsaugos ministerijos, Kauno įgulos kariuomenės vadovybe, Kauno apskrities ir miesto vadovais, aukštųjų mokyklų rektoriais.

15.30-16.25 val. KOP pučiamųjų instrumentų orkestro koncertas LR prezidentūros kiemelyje.

17-18 val. šventiniai renginiai Vytauto Didžiojo jėgurių batalione.

18-18.15 val. Vyčio kryžiaus vėliavos nuleidimo ceremonija Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje.

19-22 val. POP grupių koncertas visuomenei ir Kauno įgulos dalinių kariams Nemuno saloje.

Dėl SSRS okupacinės žalos atlyginimo

Pasaulio lietuvių bendruomenės XI Seimo
2003 07 11 priimta rezoliucija

Pasaulio lietuvių bendruomenės XI Seimas pažymi, kad Lietuvoje reikalavimas atlyginti SSRS okupacijos padarytą žalą yra įtvirtintas Seimo priimtu įstatymu, o derybos su Rusija šiuo klausimu yra nepradėtos ir Rusija iki šiol nesutinka priimti valstybinės atsakomybės už tai, kad būtų atlyginta SSRS okupacijos padaryta žala Lietuvos Respublikai ir jos gyventojams.

PLB XI Seimas ragina Vyriausybę diplomatinėmis priemonėmis, pasitelkiant tarptautines organizacijas ir forumus, atkakliai kelti žalos atlyginimo klausimą, kad Rusija pripažintų savo atsakomybę už SSRS okupacijos žalą ir pradėtų ją atlyginti. Taip pat prašo, kad Seimas įstatymą "Dėl SSRS okupacijos žalos atlyginimo" laikytų nekeičiamu.

PLB Seimo prezidento pirm.
Juozas POLIKAITIS
PLB Seimo nutarimų komisijos pirm.
Bronius MAKASKAS

* * *

LR Seimo ir JAV lietuvių bendruomenės komisijos
2003 06 26 priimta rezoliucija

LR Seimo ir JAV lietuvių bendruomenės komisija iškliausi Seimo Užsienio reikalų komiteto pirmininko Gedimino Kirkilo ir LGGRTC gen. direktorės Dalios Kuodytės pranešimus pažymi, kad Lietuvoje reikalavimas atlyginti SSRS okupacijos padarytą žalą yra įtvirtintas Seimo priimtu įstatymu, o derybos su Rusija šiuo klausimu yra nepradėtos ir Rusija iki šiol nesutinka priimti valstybinės atsakomybės už tai, kad būtų atlyginta SSRS okupacijos padaryta žala Lietuvos Respublikai ir jos gyventojams.

Siūlo LR Vyriausybei pasitelkti tarptautinės teisės specialistus ir apsvaistyti galimybes suorganizuoti tarptautinę konferenciją, kuri supažindintų su Rusijos atsakomybės juridiniais pagrindais dėl SSRS okupacijos žalos atlyginimo, bei ragina LR Vyriausybę diplomatinėmis priemonėmis, pasitelkiant tarptautines organizacijas ir forumus, atkakliai kelti žalos atlyginimo klausimą ir siekti, kad Rusija pripažintų savo atsakomybę už SSRS okupacijos žalą ir pradėtų ją atlyginti.

Komisijos pirmininkai:
Vaclovas KARBAUSKIS ir
Liūda RUGIENIENĖ

Ivykiai, komentarai

Dėl LR Vyriausybės nutarimo Nr. 320 "Dėl politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimų narių sugrįžimo į Lietuvą 2002-2007 metų programos ir gyvenamųjų patalpų suteikimo nuomos pagrindais grįžtantiems į Lietuvą nuolat gyventi politiniams kaliniams ir tremtiniams bei jų šeimos nariams patvirtinimo" papildymo Pasaulio lietuvių bendruomenės XI Seimo rezoliucija

2002 03 05 LR Vyriausybė priėmė nutarimą Nr. 320 "Dėl politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimos narių sugrįžimo į Lietuvą 2002-2007 metų programos ir gyvenamųjų patalpų suteikimo nuomos pagrindais grįžtantiems į Lietuvą nuolat gyventi politiniams kaliniams ir tremtiniams bei jų šeimos nariams patvirtinimo". Jame yra išsami šios kategorijos žmonių poreikių analizė, numatytos lėšos programai realizuoti, nustatyti prioritetai, aptartos aplinkybės ir išimties atvejai.

Deja, šiame nutarime nustatyta, kad dokumentai turi būti pateikti ir papildyti iki 2002 12 31. Daugelis politinių kalinių, tremtinių ir jų vaikų iki nustatytos datos nespėjo kreiptis į Lietuvos savivaldybes su prašymais suteikti būstą nuomos pagrindais ar negavo iš LGGRTC nustatytos formos patvirtinimo, liudijančio nukentėjusio asmens statusą.

Šisigaliojus minėtam nutarimui, teisės į butų nuomą ir lengvatas netenka reabilituotų politinių kalinių ir tremtinių vaikams, gimę po to, kai tėvams jau buvo panaikinti laisvės suvaržymai. Realiai grįžtančių politinių kalinių ir tremtinių Lietuvos TSR neregistravo ir nedavė jiems darbo, todėl jie buvo priversti gyventi Rusijoje ir kitose šalyse. Ankstesni LR Vyriausybės nutarimai dėl tremtinių ir politinių kalinių grįžimo leido šios kategorijos žmonėms nuomotis butus ir gauti vienkartines išmokas, jei jie buvo gimę tremties vietose ir neturėjo nekilnojamojo turto Lietuvoje.

PLB Seimas prašo LR Vyriausybę papildyti nutarimą "Dėl politinių kalinių ir tremtinių bei jų šeimos narių sugrįžimo į Lietuvą 2002-2007 metų programos ir gyvenamųjų patalpų suteikimo nuomos pagrindais grįžtantiems į Lietuvą nuolat gyventi politiniams kaliniams ir tremtiniams bei jų šeimos nariams patvirtinimo" ir pratęsti dokumentų pateikimo terminą butams nuomoti ir paramai gauti iki 2005 12 31 bei suteikti galimybę iki šiol iš tremties vietų negrįžusiems politiniams kaliniams, tremtiniams bei jų vaikams, gimusiems tremties vietose, kreiptis su prašymais suteikti būstą nuomos pagrindais.

PLB Seimo prezidiumo pirmininkas
Juozas POLIKAITIS
PLB Seimo nutarimų komisijos pirm.
Bronius MAKASKAS

Premjero manevrai

Visuomenė labai nepalankiai sutiko naujo Žemės mokesčio įvedimą vertindama tai kaip naują žmonių apiplėšimo būdą. Laisvosios rinkos instituto ekspertė R.Vainienė šį mokestį įvertino kaip dabartinės valdžios lindimą į žmonių kišenes ir palygino valdžią su kišenvagiais.

Premjeras A.Brazauskas teigia, kad net keliolika kartų padidintas žemės mokestis yra būtinas, nes tam esą įpareigoja Lietuvą bendros Europos Sąjungos nuostatos.

Matyt, norėdamas nors šiek tiek apraminti žmones, "didysis gelbėtojas" pareiškė, jog siūlysiąs Seimui atidėti kitiems metams

naujo žemės mokesčio mokėjimą. A.Brazauskas paigėdauja, kad tas mokestis pradėtų galioti nuo kitų metų sausio 1 d.

Premjeras A.Brazauskas paneigė pasirodžiusius pranešimus apie rengiamą naujo nekilnojamojo turto mokesčio įvedimą. Pasak jo, turas turi būti apmokestinamas, bet Lietuvoje tokį mokestį būtų itin sunku įvesti dėl didžiulio atotrūkio tarp skurdžiausiai ir turtingiausiai gyvenančių žmonių. Apžvalgininkai pažymi, kad tokie premjero išsisukinėjimai yra prasidėjusios rinkimų kampanijos dalis.

Jonas BALNIKAS

"Gesinami" skandalai

Jau beveik visiškai aišku, jog išiliepsnoję ir aiškiai specialiai sukurstyti skandalai dėl valdininkų užgrobtų žemės sklypų, diplomatų korupcijos išduodant vizas bei kone kasdien žiniasklaidoje pasirodantys smulkesni skandalai, kuriuose pagrindinius vaidmenis atlieka vadinamasis elitas, taip ir išblės. Pakankamai aišku, kad ir iš diplomatų skandalo pardavinėjant vizas nieko neišeis ir atsistatydinę diplomatai teismuose laimės bylas. Mat kyšininkai apskundė užsienio reikalų ministrą A.Valionį, kad atsistatydinimo prašymus jie parašė dėl "milžiniško psichologinio spaudimo". Atrodo, kad kaupiasi debesy virš užsienio reikalų ministro A.Valionio galvos. Mat Generalinė prokuratūra gražino Valstybės saugumo departamentui jo pateiktą medžiagą apie įtariamus korupcija diplomatus. Prokuratūros atstovai teigia, kad šios bylos tyrimas yra VSD kompetencijoje, nes pateikta medžiaga yra operatyvinė ir susijusi su valstybės paslaptimis. Dėl užsitęsusių skandalo Prezidentas R.Paksas pasikvietė VSD vadovą M.Laurinkų, kad jis pasiaiškintų dėl šios bylos. Apie galimą interpeliaciją užsienio reikalų ministrui A.Valioniiui atvirai užsiminė kai kurie Seimo nariai. Pasak vieno iš jų, ministras A.Valionis nekaltai apie savo asmeninę atsakomybę ir nepakankamai kontroliavo ministerijos vadovus. Pats A.Valionis atsakydamas į jam keliamus priekaištus pareiškė, jog netrukus visuomenei bus paskelbta visa turima informacija apie susikompromitavusius diplomatus ir tada paaiškės, kas yra tie "didvyriai". A.Valionis taip pat paminėjo faktą, kai vieno atleistojo diplomato motina iš valytojos atlyginimo staiga tapo milijoniere.

Kaip žinoma, remiantis Valstybės saugumo departamento kai kuriais operatyviniais faktais buvo nustatyta, jog "tam tikri žmonės negali toliau dirbti su valstybės paslaptimis". Todėl vadovaujantis tuo VSD teikimu buvo atleisti iš pareigų Užsienio reikalų ministerijos Konsulinio departamento direktorius Gediminas Šiaudvytis, buvęs generalinis konsulas Sankt Peterburge Gintaras Ronkaitis, vicekonsulas Darius Ryliškis, konsulas Sovetske (Tilžėje) Saulius Turskis, ambasados Rusijoje antrasis

sekretorius Semionas Dančenka, ambasadorius Baltarusijoje antrasis sekretorius Ričardas Ramoška ir šios ambasados patarėjas Linas Valentukevičius. Kai kurie iš atleistųjų kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinę teisumą reikalaudami pripažinti neteisėtai ir negaliojančiais užsienio reikalų ministro sprendimus jų atžvilgiu. O atleistas URM Konsulinio departamento direktorius G.Šiaudvytis visais kanalais išplatino pareiškimą, kuriame teigiama, kad jokių neteisėtų ryšių su Rusijos ir Baltarusijos firmomis bei piliečiais jis nepalaikęs ir niekada iš jų nepaėmęs jokio neteisėto atlyginimo. Dar daugiau, G.Šiaudvytis tvirtina, kad dar pernai informavęs URM vadovus apie tai, kad reikia keisti vizų išdavimo tvarką. Pasak G.Šiaudvyčio, ministerijos vadovybė ir ministras neatsižvelgė į jo pateiktą informaciją.

Esant tokiai situacijai, daugelis politikos apžvalgininkų teigia, kad kaltųjų ne tik dėl diplomatų kyšininkavimo, bet ir dėl žemės sklypų dalybų nebus. Jeigu ir bus kas nors mažumėlę nubautas, tai geriausiai atveju – koks nors trečiaeilis ar dar mažesnis valdininkėlis. Padėti bene geriausiai įvertino žinoma žurnalistė Aušra Lėka: "Situacija – be išeičių, nuskaltimai – be bausmės? Demokratiškose valstybėse egzistuoja gana veiksminga bausmė už politinius prasižengimus – politinė bausmė. Tačiau Lietuvoje ji dar nelabai ką gąsdina. Valdininkai, praradę vieną postą, nesunkiai suranda kitą, o partijų glėbys laukia net abejotino skaidrumo politinių dezertyrų. Lietuvoje ne nuodėmė nei dezertyruoti, nei dezertyrus įrašyti pirmaisiais rinkimų sąrašų numeriais". Deja, apolitiška ir nupilieta didelė visuomenės dalis vis dar balsuoja už įvairaus plauko demagogus ir konjunktūrinius prisiplakėlius. Dažnai tokiems pakanka pavaišinti liumpenuotus visuomenės narius pigiu alumi, sriubytės pakeliais, pasenusiais ledais ar rašikliais su "elito" atstovo autografu.

Maskva nepatenkinta

Palangoje vykusiame Baltijos ir Šiaurės valstybių parlamentų pirmininkų susitikime Lietuvos Seimo pirmininkas A.Paulauskas paprašė susitikimo dalyvių kartu paraginti Rusiją pradėti dery-

bas ir bendradarbiavimą su Lietuva, siekiant išvengti didelio ekologinio pavojaus, kurį kelia Rusijos statoma naftos gavybos platforma D-6 Baltijos jūroje, šalia Kuršių nerijos. Tai, žinoma, nieko nauja. Rusija, kaip ir sovietiniais laikais, į tokius dalykus kaip ekologija ir gamtos niokojimas niekada nekreipia dėmesio.

Baltijos ir Šiaurės šalių parlamentų pirmininkai buvo nusprendę Nidoje susitikti su Karaliaučiaus srities Dūmos pirmininku Vladimiru Nikitinu. Tame susitikime V.Nikitinas turėjo skaityti pranešimą apie Karaliaučiaus srities plėtros perspektyvas besiplečiančioje Europos Sąjungoje. Beje, pats V.Nikitinas dar prieš kelias dienas labai pritarė tokiam susitikimui su Baltijos ir Šiaurės šalių parlamentų vadovais. Tačiau tokie dalykai sprendžiami ne Karaliaučiuje, o Maskvoje. Tad po tokio Lietuvos Seimo pirmininko pareiškimo V.Nikitinas buvo priverstas atšaukti savo susitikimą. Šis politinis žingsnis dar kartą akivaizdžiai įrodo, jog Rusija nesiskaito ne tik su Lietuvos, bet ir su tarptautinės bendruomenės interesais. Lietuva ne kartą siūlė Rusijai sudaryti bendrą ekspertų grupę, kuri turėtų įvertinti naftos telkinio D-6 eksploataavimo įtaką aplinkai, o ypač - unikaliai gamtos kampeliui - Kuršių nerijai. Tačiau Maskva net nesiteikė atsakyti į Lietuvos prašymus ir net nepateikė Lietuvai tariamai pačios Rusijos atliktos ekologinės naftos telkinio D-6 ekspertizės išvadų.

XXI amžiaus rykštė

Nepraeina dienos, kad įvairiose pasaulio šalyse neįvyktų teroristiniai išpuoliai. Teroristų siautėjimas jau darosi faktiškai nebevaldomas ir plinta tarsi kokia epidemija. Atrodo, kad pasaulio visuomenė tiesiog pratinama prie minties, kad terorizmas tampa neišvengiama blogybe, kasdieniniu reiškiniu.

Nepaisant visų JAV pastangų Irake, čia toliau puldinėjami ir žudomi amerikiečių kariai. Dabar susprogdinus Jungtinių Tautų atstovybės Irake būstinę, grasinama tą patį padaryti ir su Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus misija. Po teroro akto Jeruzalėje, kai savižudis teroristas susprogdino keleivinį autobusą su keleiviais, Artimųjų Rytų taikos procesas jau kelintą kartą atsidūrė aklovietėje.

(keliamą į 4 psl.)

Įvykiai, komentarai

XXI amžiaus rykštė

(atkelta iš 3 psl.)

Šį kartą, atrodo, ilgam. Akivaizdžiai žlunga Vašingtono pastangos pagaliau sutaisyti Izraelį ir palestiniečius. Ekstremistinės islamistų grupuotės "Hamas" ir "Islamo džihadas" pareiškė, jog nutraukia septynias savaites trukusias paliaubas ir vėl pradės vykdyti teroro išpuolius prieš Izraelį.

Tiesą sakant, jokių paliaubų ir nebuvo. Savo ruožtu Izraelis sustabdė derybas dėl keturių Vakarų Kranto miestų perdavimo Palestinos administracijos kontrolėn. Šioje situacijoje nepavydėtinoje padėtyje atsидūrė Palestinos savivaldos ministras pirmininkas Mahmudas Abasas, kuris yra laikomas nuosaikiu palestiniečių lyderiu ir ne kartą viešai smerkė radikalių islamo grupuočių vykdomus teroro aktus. Jo žodžiais, tai nepadedą palestiniečių interesams. Tačiau, nors to viešai ir neskelbia, islamistų teroristus palaiko Palestinos lyderis Jasyras Arafatas, atsisakantis priimti sprendimą imtis ryžtingų priemonių prieš teroristinių grupuočių "Hamas" ir "Islamo džihadas" veiklą. Palestinos savivaldos premjeras M. Abasas įspėjo J. Arafatą, jog neperdavus jam ir Palestinos administracijos vidaus reikalų ministerijai teisės imtis ryžtingų veiksmų prieš radikaliąsias teroristine grupuotes, įšaldant jų finansines sąskaitas, uždraudžiant jų lyderiams bendrauti su žiniasklaida ir pan., M. Abasas ir visas jo kabinetas atsistatydins.

Prie teroro aktų Izraelyje ir Irake pasaulio visuomenė jau baigia įprasti, tačiau žinia apie teroristų išpuolį vadinamojoje Indijos finansų sostinėje Bombėje daugelį sukrėtė. Čia per du bombų sproгимus žuvo mažiausiai 44 žmonės ir apie pusantro šimto sužeista. Nors kol kas niekas nepriėmė atsakomybės už šiuos sproгимus, tačiau Indijos valdžia įsitikinusi, jog tai buvo musulmonų ekstremistų darbas. Taip pat mano ir Vakarų politikos apžvalgininkai. Dėl šio teroro akto neabejotinai vėl pablogės Indijos ir Pakistano santykiai, nes Delyje teigiama, kad musulmonų ekstremistai gauna prie-

globstį ir paramą kaimyniniame Pakistane. Neatmeta ir galimybė, jog išpuolį Bombėje įvykdė už Kašmyro nepriklausomybę kovojantys sukilėliai.

Trys sproгимai rugpjūčio 25 d. sudrebino ir Pietų Rusijos Krasnodaro miestą. Per sproгимus žuvo trys žmonės ir apie 20 sužeista. Dvi bombos sprogo prie kavinių, o trečioji – troleibusų stotelėje. Oficialūs Rusijos pareigūnai iškart pareiškė, jog sproгимus Krasnodare organizavo ir įvykdė čečėnų "teroristai". Pačiame Krasnodare vietinė valdžia ir milicija paskelbė vos ne apsiausties padėtį. Visas miestas blokuojamas, užtvėrti įvažiavimo ir išvažiavimo keliai. Ypač kenčia gyvenantys Krasnodare vadina mieji "tamsaus gymio" žmonės – čečėnai, ingušai, atvykėliai iš kitų Šiaurės Kaukazo rajonų. Milicija gavo leidimą klausytis visų telefoninių pokalbių. Aišku, visą kalbę versti čečėnų "banditams" jau tapo pagrindiniu Rusijos prokurorų ir milicijos koziriu. Tačiau dar beveik nebuvo atvejo, kad tie čečėnų pėdsakai būtų išaiškinti. Na, o perdėm korumpuoti Rusijos milicijai tokie įvykiai – puikus pasipelnymo šaltinis. Juk gavus teisę kratyti žmones gatvėse ir butuose, daugelis, nenorėdami susidurti su bereikalingais nemalonumais, atsiperka kyšiais.

Tuo tarpu neoficialiai Krasnodare kalbama, jog dėl šių sproгимų čečėnai niekuo dėti, o sproгимus įvykdė tarpusavio sąskaitas suvedinėjanti mafijos grupuotė. Greičiausiai taip ir yra. Na, o apie tai, ko siekia Maskva visais panašiais atvejais kaltindama čečėnų laisvės kovotojus, šiomis dienomis rašė Maskvos dienraštis "Moskovskij komsomolec": "Išeitis tikrai vienas: visus čečėnus reikia priversti išvykti iš Čečėnijos. Tai ir bus mūsų pagrindinis rūpestis dėl Čečėnijos. O kada visi bus išvaryti ar sunaikinti, prezidentas iškilmingai paskelbs apie pergalę prieš tarptautinį terorizmą ir palieps sunaikinti visas išvietes, nes neberekės skandinti jose čečėnų "banditų". O paskui vietoj Čečėnijos pastatyti didžiulį skydą su užrašu: "Mūsų kvailių valstybėje terorizmo nebėra". Liūdna, bet teisinga ironija.

Jonas BALNIKAS

Sąskrydis Karklėje išpranašavo Tėvynės sąjungai antrąją jaunystę

Pastarąją savaitę aršus politinių oponentų puolimas nė kiek neišgąsdino broliškos Tėvynės sąjungos, kurios nariai su šeimomis nebijodami lietaus gausiai sugužėjo į sąskrydį Karklėje. Tėvynės sąjungos atstovas spaudai "Tremtiniui" teigė, kad sąskrydyje dalyvavo nuo 1500 iki 1700 žmonių. Belieka spėlioti, kiek žmonių būtų atvykę, jei sinoptikai nebūtų žadėję lietaus triskart per dieną.

Sąskrydyje Tėvynės sąjungą sveikino ir drąsino ne tik Dešiniųjų sąjungos lyderis ir didelis Lietuvos bičiulis, buvęs Bundestago narys, baronas W. von Stettenas, bet ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos valdybos pirmininkas Antanas Lukša, kurio žodžiai nuskambėjo itin svariai. Jis kvietė visus susitelkti, užmiršti nesutarimus bendram labui, kad pagaliau būtų sumušti "raudonviršiai" ir Lietuva vėl klestėtų. Pritardamas Tėvynės sąjungos organizuotai akcijai prieš Rusijos ketinimus šalia Kuršių nerijos vykdyti naftos gavybą, jis pakvietė visus dėti dideles pastangas, kad būtų išsaugota mūsų "žalioji Tėvynė". A. Lukšos lūpomis ištarti raginimai konservatoriams ir jų rėmėjams, tarp kurių yra ir daug buvusių tremtinių, nuskambėjo kaip prisaikas. Buvęs politinis kalinys kalbą baigė tradiciniu savo šūkiu: "Laikom frontą!"

Taikydamas į Rugpjūčio 23-ąją, Baltijos kelio dieną, į "Pajūrio karklynus" itin gražų sveikinimą iš Vokietijos atsiuntė prof. Vytautas Landsbergis.

"Fortepijono garsais iš Berlyno siunčiu jums savo karštus pasveikinimus ir "nelietaus" linkėjimus. Kai būsit kada Berlyne, aplankykite Šarlotenburgo parką ir jame pastatyta pirmąją pasaulio paminklą Kovo 11-ajai. Antrasis yra pastatytas kaime netoli Punsko, etninėse žemėse. Trečiąją pastatysim Lietuvoje – tai bus mūsų darbai Tėvynėi, būsimai normaliai valstybei. Tam reikia mūsų visų santalkos ir solidarumo ir kad sveikame kūne gyvenantys sveikos politinės pažiūros. Būkim!" – optimistiškai kvietė buvęs Tėvynės sąjungos pirmininkas.

Po tokių įkvepiančių sveikinimų sąskrydžio dalyviai pradėjo varžytis linksmose sportinėse ir ne visai sportinėse rungtyse – tokiose kaip "bavariškas" krepšinis, aukštinės pasagos mėtymas, virvės traukimas ir t.t. Vienas įdomiausių buvo agitliaudinis politinių aktualijų šiuipyns "Aukštinis Karklius 2003". Čia sąskrydžio dalyviai galė-

jo demonstruoti savo šmaikštumą ir politinių aktualijų išmanymą. Kiekvienai komandai, sudarytai skyrių pagrindu, buvo duotos juokingos temos improvizacijai. Pavyzdžiui, "Sklypininkų asociacijos pareiškimas pagal A. Baranausko "Anykščių šilelis", "Kontrabandininkų ir teisėjų šutvės daina pagal lietuvių liaudies dainą "Išėjo tėvelis į mišką", "Konsulų akcija: Lietuva už 1 centą pagal V. Stakėno "Kelelis tolimes", "Lenočka - Žalčių karalienė pagal S. Nėrį". Laimėjo marijampoliečiai mėginę sudainuoti "statybininko Ūdriobrazausko ariją pagal operą "Pilėnai".

Žinoma, Tėvynės sąjungos pavadinimas jai priklausančius žmones įpareigoja ne tik linksintis, bet ir tarnauti savo Tėvynės labui. Tad viena pagrindinių sąskrydžio akcijų tapo protesto akcija prieš Rusijos ketinimus netoli Kuršių nerijos užsiimti naftos gavybą. Ta proga Karklėje, ant jūros kranto, susirinkę sąskrydžio dalyviai su plakatais protestavo prieš šio unikalaus gamtos kampelio galimą suniokojimą. Jaunieji konservatoriai nepabūgę ganėtinai šalto oro, nusirengę ir išsitemę juoduliais bei ant nugarų užsirašę "Stop LUK'oil" sustojo į gyvą priekaišto grandinę.

Tradiciskai garbingo amžiaus dešiniųjų pažiūrų vadinama Tėvynės sąjunga sąskrydyje nustebino gausiu jaunimo atstovavimu. Vyresnio amžiaus konservatoriai džiaugėsi matydami didelį būrį rungtyniaujančių jaunuolių ir buvo linkę šį nuopelną priskirti naujam partijai lyderiui A. Kubiliui, kuris rimtai telkdamas partiją naujiems Seimo rinkimams ir parašęs "Dešiniąją alternatyvą" pritraukė daug gražaus išsilavinusio jaunimo, kuriems nesvetima pagarba vyresniešiams ir netrūksta meilės savo Tėvynėi bei tikrajai, nesuklastotai jos istorijai.

Pritardami jauniems konservatoriams ant Baltijos jūros kranto aršias kalbas rėžė Tėvynės sąjungos pirmininkas Andrius Kubilius ir jo pavaduotojas Arvydas Vidžiūnas. Tiesiog putotoje jūroje pasistatę stalą jie pasirašė viešą kreipimąsi į Baltijos jūros valstybių piliečius.

"Baltijos jūra – visų mūsų, mūsų vaikų ir vaikų vaikų jūra! Ir turi likti mylima, saugoma ir globojama taip pat visų mūsų. Su Kuršių nerija – UNESCO globojama pasaulio kultūros paveldo dalimi, su labai trapią ir lengvai pažeidžiama ekosistema, su visais rekreaciniais ištekiais ir

didelėmis turizmo galimybėmis, su visų mūsų, gyvenančių šalia jos, didesniu supratimu, pagarba ir artimu bendradarbiavimu. Baltijos jūra ir politizuotas naftos verslas – nesuderinami ir niekada nebus kartu! Su Baltija šiandien – Helsinkio konvencija, visa tarptautinė teisė, Helsinkio komisija, UNESCO, Karaliaučiaus krašto, Lietuvos, kitų valstybių piliečiai! Prieš Baltiją šiandien ir vakar – "LUK'oil" ir Rusijos valdžios planai siurbti naftą šalia Kuršių nerijos, treji metai netiesos iš Rusijos politikų lūpų, prieš Baltiją – slaptasis sovietinis stilius ir nemeilė, nepagarba gamtai", – rašoma kreipimesi.

Ten pat "LUK'oil" raginama tvarkytis su savo nafta Sibire ir kitur, bet negrobt Dievo palytėtos Baltijos pakrantes. Keisčiausia tai, kad vertindami šią Tėvynės sąjungos akciją žurnalistai ją pavadino politikavimu.

Štai po tokių "politikavimų" sąskrydžio dalyvius linksmo "Jonis" su visa kompanija. Šie atlikėjai vėliau lyg ir sakė, kad tokio linksmo ir gausaus sąskrydžio jiems netekę regėti. Tarp Tėvynės sąjungos narių kartu linksmai polkas trypė ir į svečius atvykę Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos atstovai. Nors, tiesą pasakius, būtent mūsų sąjungos nariai vis taikė kokią graudesnę dainą užtraukti, bet buvo nustelbti linksmo šurmulio.

Vakare sąskrydį nušvietė ne tik tradiciniai fejerverkai ir didžiulio lauko šviesa, bet ir įspūdingas lazerių šou. Turbūt nė neverta sakyti, kad šis sąskrydis gerokai skiriasi nuo buvusių politinių kalinių ir tremtinių susibūrimų. Vis dėlto, nepaisant įvairių linksmybių ir aktyvaus poilsio, sąskrydžio dalyviai atskiruose būreliuose gyvai diskutavo politinėmis aktualijomis, dalijosi mintimis apie artėjančius Seimo rinkimus, tarėsi, kaip geriau būtų tvarkytis susijungus su Dešiniųjų bei Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungomis. Pailsėję ir pasilinksminę, pabuvę tarp savų, geriau vienas kitą pažindami, su naujomis idėjomis, naujos, dabar jau A. Kubiliaus vadovaujamos, partijos atstovai laimingai išsi-barstė po visą Lietuvą susitelkę naujiems darbams ir... su kito sąskrydžio, turėsiančio vykti prie Platelių ežero, lūkesčiais.

Tiesiogiai iš Karklės "Tremtinio" korespondentė Ingrida VĖGELYTĖ

“Angelas” Panemunyje

Panemunis – nedidelis miestelis Šiaurės Lietuvos pakraštyje, Rokiškio r., netoli Latvijos sienos, minimas jau XVI a. viduryje ir atšventęs savo 400 metų sukaktį. Atkūrus nepriklausomybę, buvo nuspręsta Panemunyje pastatyti paminklą “Angelas”. Pradėta rinkti aukas. Aukojo ne tik panemuniečiai, bet ir užsienyje gyvenantys lietuviai. Buvo surinkta solidi suma banke, bet dėl keitimo pinigai nuvertėjo. Vienas paminklo iniciatorių Alfonso Varanauskas kreipėsi į tuometinį Seimo narį Petrą Šalčių, kuris skyrė 90 tūkst. litų paminklo statybai. Šio paminklo statybai LGGRT centras nebuvo linkęs pritariti – Aukštaitijos užkampyje didingais sparnais mojuojantis angelas atrodė gerokai per brangus. Tačiau Vyriausybei skyrus finansinę paramą Centras prisiėmė paminklo kūrimo prižiūrėtojo vaidmenį. Nepaisant to, statymo darbai menkai judėjo. Paminklo atidengimas buvo vis nukeliamas. Dėl to rokiškėnai – pradant rajono meru ir baigiant panemuniečiais – pas paminklo autorių skulptorių Kazimierą Kisielių lankėsi nesuskaičiuojamą skaičių kartų, o LGGRT centrai siuntinėjo pasipiktinimo raštus.

A. Varanauskas savęs pagrindiniu paminklo statybos iniciatoriumi nelaiko. Jis – buvęs politinis kalnys ėmėsi šio darbo apie 1995-uosius. “Paminklą reikėjo pastatyti prieš dešimtmetį, o dabar visi, kuriems jo labiausiai reikėjo, išėjo Anapilin”, – sakė A. Varanauskas.

Paminklas “Angelas” skirtas už Lietuvos laisvę kovojusiems Panemunio krašto partizanams. Didingas 5 metrų aukščio angelas plačiai išskėtęs 8 metrų ilgio sparnus tarsi gaubia žuvusius partizanus. (Panemunio krašte kovojo apie 600 partizanų, iš jų per 200 žuvo. Daugelio palaikai buvo sumesti artimame durpyne – jų čia, turimomis žiniomis, per 50.)

Rugpjūčio 16 d. Aukštaitijoje pagaliau atidengtas paminklas žuvusiems Panemunio krašto partizanams. Tą dieną Panemunis sulaukė nematyto skaičiaus svečių, gatves užplūdo mašinų srautai.

Šia proga buvo surengta mokslinė konferencija “Ginkluotas pasipriešinimas sovietinei okupacijai 1944-

1954 m.” Joje dalyvavo Seimo nariai – prof. Vytautas Landsbergis, Rasa Juknevičienė, Antanas Stasiškis, LGGRTC direktorė Dalia Kuodytė, LLK sąjūdžio prezidento pirmininkas dimisijos kpt. Jonas Čeponis, krašto apsaugos viceministras plk. Jonas Gečas bei kiti. Panemunio kultūros namų salėje netilpo visi norintys dalyvauti.

Rokiškio krašto muziejaus istorikas Algis Kazulėnas trumpai apibūdino partizanų veiklą Panemunio apylinkėse. Mindaugas Pocius, Lietuvos istorijos instituto mokslinis bendradarbis, kalbėjo apie partizanų kautynes. Buvęs partizanas Gintautas Vaičiūnas papasakojo apie Kazimiero Kalpoko partizanų būrio veiklą, apie 1941 m. Kazimiero Kalpoko ir Albino Barono sukilimo organizavimą. Prof. Vytautas Landsbergis minėjo didelius partizanų nuopelnus Lietuvai, o panemuniečiai įteikė jam tautinę juostą.

Bažnyčioje šv. Mišias aukojo Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas. Po jų Panemunio gatves užplūdo žygiuojantys su vėliavomis prie paminklo. Grojo karinis orkestras.

Paminklą atidengė kadenciją baigęs Lietuvos Prezidentas Valdas Adamkus, jį pašventino Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas. Prezidento V. Adamkaus žodžiais, šis kraštas – tai Lietuvos žiedas. Čia kas dešimtas – partizanas, kas trečias – tremtinys. Buvo perskaityti Prezidento R. Pakso ir kariuomenės vado gen. J. Kronkaičio sveikinimo laiška. Kalbėjo krašto apsaugos ministro pavad. J. Gečas. Rajono meras Egidijus Vilimas priminė, jog visose mokyklose būtų vedami pokalbiai su partizanų kovų dalyviais, ruošiamos ekspedicijos partizanų kovų, žūties vietose. Kalbėjo Seimo narys Jonas Korenka, skulptorius K. Kisielius, mons. A. Svarinskas, vyskupas Jonas Kauneckas, A. Varanauskas. Dainavo Rokiškio kultūros rūmų choras (vad. E. Krauskienė), grojo karinis orkestras. Kariai vaišino visus kareiviška koše.

Feliksas MAŽEIKIS,
buvęs šio krašto
J. Šidlausko būrio
partizanas

Partizanų kovos tikslų prisiminimas

Rugpjūčio 15 d. Merkinės kryžių kalnelyje buvo pašventintas kopyltstulpis Pietų Lietuvos partizanų vado plk. ltn. Juozo Vitkaus-Kazimieraičio atminimui. Šis kopyltstulpis papildė memorialinę aikštę, kurios centre pastatyta kopylčia Dainavos apyg. žuvusių partizanų bei nukankintų krašto žmonių atminimui. Čia stovi kopyltstulpis Adolfui Ramanauskui-Vanagai, kryželiai ir paminklėliai kitiems partizanams.

Po šv. Mišių Merkinės bažnyčioje kryžių kalnelyje vyko minėjimas. Jį pradėjo ir toliau renginiui vadovavo Kauno įgulos karininkų ramovės viršininkas mjr. Gediminas Reutas. Paminklą pašventino Kauno jėzuitų gimnazijos direktorius, Kazimieraičio vaikaitis, kunigas Gin-

taras Vitkus. Prisiminimais dalijosi gyvi likę partizaninės kovos dalyviai, Merkinės seniūnas Gintautas Tebėra. Renginių pajavairino Varėnos bei Merkinės tremtinių chorai.

Ažuolinį kopyltstulpį suprojektavo ir padirbino skulptorius Adolfas Teresius. Prie kopyltstulpio pritvirtinta ažuolinė lenta, kurią suprojektavo ir priderino architektas dizaineris Zigmas Brazauskas. Lentoje įrašyti 1946 m. balandžio 23 d. Lietuvos partizanų vadų suvažiavime priimtos deklaracijos žodžiai. Tada buvo priimtas ir paskelbtas Lietuvos partizanų kovos tikslas: atgauti bolševikų išplėštą Lietuvos nepriklausomybę. Tekstai įrašyti lietuvių, anglų ir rusų kalbomis. Deklaracijos paskelbimo iniciatorius buvo Kazi-

mieraitis.

Statant kopyltstulpį ir rengiant minėjimą daug prisidėjo visuomenė. Už tai Vitkų šeima jai dėkinga, ypač – J. Vitkaus inžinerijos bataliono kariams, S-5 skyriaus viršininkui kpt. D. Mazurkevičiui, bataliono vadui plk. ltn. R. Visockiui, Merkinės kraštotyros muziejaus direktoriui J. Kaupiniui bei jo sūnui, O. Žemčiūgienei, Alytaus apyg. bei Varėnos skyrių LLKS bei šaulių sąjungos vadovams ir nariams, Varėnos ir Merkinės tremtinių chorams, LPKTS valdybos pirmininkui A. Lukšai, LLKS štabo viršininkui V. Balsiui. Nuoširdus ačiū visiems merkiniečiams, buvusiems partizanams, kartu vargusiems su J. Vitkaus šeima tremtiniais, svečiams.

Vytautas VITKUS

Prie paminklo J. Vitkui-Kazimieraičiui

Įamžintas atminimas

Lazdijų r. Kapčiamiesčio apyl. Macevičių miške iškilto du nauji kryžiai partizanų žūties vietose.

1948 08 10 Žibūdų sodybą, kurioje esančiame bunkeryje laikėsi 3 partizanai: Vincas Volskas-Liūtas, Bolius Navickas-Sikorskis, Bronius

Sadeckas-Klajūnas, apsupo daugybę stribų ir enkavėdintų. Partizanai nepasidavė – atsišaudė, bet sodyba buvo padegta ir jie žuvo. Žuvusius partizanus arkliais į Kapčiamiestį vežė Kazimieras Žibūda. Jis matė, kaip stribai tyčiojosi iš žuvusiųjų, ir prisiekė,

kad taps partizanu. Priesaiką įvykdė - Kazimieras Žibūda-Demokratas žuvo apsuptas stribų Janušauskų sodybos bunkeryje, o visa Žibūdų šeima buvo ištremta į Sibirą.

Partizanus užkasė prie Kapčiamiesčio esančioje laukymėje. Ekskavatoriumi sausinant kaulai išsibarstė. Kaukolės nuriedėjo į pakalnę. Jas surinko ir užkasė ant kalnelio. Bet ieškant palaikų toje vietoje rasta tik užkastų akmenų krūvelė. Manoma, kad artimieji kaukoles slapta palaidojo kapinėse.

Jonas Žibūda grįžęs iš tremties dažnai nieko namiškams nesakęs ryte išeidavo iš namų į mišką ir grįždavo tik vakare. Lankė brangias vietas – kur gimtieji namai virto pelenais, kur jo draugų ir brolio krauju aplaistyta žemė. J. Žibūda svajono tose vietose pastatyti po didingą paminklą, bet dėl pinigų stokos ir sveikatos vis atidėjo, kol – mirė. Bet jo svajonė nors iš dalies išsipildė.

(keliamo į 6 psl.)

Šventėje dalyvavę partizanai prie kryžiaus žūties vietoje. Priekyje dešinėje sėdi V. Sabalius, stovi kunigas Plioraitis

Ir toliau partizaniškas gyvenimas

Donatas Adamonis, g. 1929 m. Lentvorų k., Žemaitkiemio valsč., Ukmergės aps., 1944-1945 m. mokymasis Lyduokių progimnazijoje su keliais mokslo draugais nusprendė priešintis okupacijai. Rašė atsišaukimus, dauginė, o jo draugas Vytautas Žemaitis klijavo juos Lyduokių bažnytkaimyje. Enkavėdistų dėmesys nukrypo į mokyklą – ji buvo apsupta kareivių, bet direktorius Pulkauninkas perspėjo moksleivius ir šie pasislėpė netoliese, miške. Antrą kartą mokyklą užklupo netikėtai. Areštavo Donatą ir kitus septynis mokinius (kai kuriuos niekuo dėtus), bet mėnesį išlaikę areštuotus paleido, nes neirodė kaltės.

1946 m. D. Adamonis tęsė mokslus Ukmergės gimnazijoje, kur rimtai įsitraukė pasipriešinimo kovon. Prisieikė, gavo slapyvardį Debesis ir vykdė Didžiosios Kovos apyg. Plieno rinkt. (vadas A. Morkūnas-Plienas) partizanų nurodymus. 1947 m. buvo "patvarkyti" Pašilės valsč. (netoli Ukmergės) partorgas ir kom-sorgas. Saugumas nusprendė, kad prisidėjo gimnazistai (matyt, apie organizaciją gimnazijoje jau žinojo). Devyni moksleiviai buvo areštuoti. Aštuoniems (tarp jų D. Adamoniui) skyrė po 25 m. kalėjimo ir tik pačiam jauniausiam – 10 metų. Donato motina su broliene atsidūrė tremtyje – Igarkoje ir tik broliams pavyko nuo

(atkelta iš 5 psl.)

Partizano Vito Sabaliaus iniciatyva Žibūdų sodybos vietoje, kur žuvo 3 partizanai, pastatytas kryžius. Kazimiero Žibūdos-Demokrato žūties vietoje velionio Jono žmona Ona Žibūdienė savo lėšomis pastatė paminklą, sutvarkė aplinką. Šalia paminklo žiojėja bunkerio duobė.

Tais laikais Kapčiamiestyje buvęs klebonas Plioraitis atvyko iš Kazlų Rūdos ir šių partizanų atminimui aukojo šv. Mišias. Po jų visi nuvyko į partizanų žūties vietas. Dalyvavo likę gyvi partizanai, žuvusiųjų artimieji, LPKTS Lazdijų sk. ansamblis "Laisvės kovų dainos".

Kunigas Plioraitis, Šarūno rinkt. partizanai: Vitas Sabalius, Antanas Kalėda, Vytautas Baltulionis-Nykštas, dalijosi prisiminimais. LPKTS Lazdijų sk. ansamblis žuvusiųjų atminimą pagerbė partizaniškais dainomis ir eilėmis.

Natalija RASTENIENĖ

tremties pasislėpti.

Donatas buvo nuplukdytas Jenisejumi į Norilsko rūdynus, o paskutinius dvejus kalinimo metus praleido Čiuonos lageryje, netoli Taišeto (Irkutsko sr.). Paleido priverstą pasirašyti raštą, jog sutinka likti Sibire – kitaip nedavė dokumentų. Apsigyveno Uralo šiaurėje, Severouralsko r., Čeriomuchos gyv.

Atostogaudamas Donatas lankėsi Kaune. Pasų skyriu-je sužinojo, kad apsigyventi

– jokių kliūčių. Todėl kitais metais išvažiavo iš Uralo ir atvyko į Kauną. Kaune gavo darbą, bet prisiregistruoti teko Garliavoje. Įstojo mokytis į Kauno politechnikumą, bet kitais – 1963 m. skelbimų lentoj pamatė pranešimą, kad pašalinamas iš politechnikumo, nes neturi teisės gyventi Lietuvoje.

Bandė apsigyventi Daugose (Alytaus r.), tačiau netrukus jį pasikvietė saugumo pulkininkas ir pareiškė, jog per vieną parą turįs dingti iš Lietuvos. Tilžėje (Sovetske) pasų skyriaus pareigūnas žadėjo prieregistruoti, bet pažado netesėjo. O Latvijos pareigūnai, matyt, nebuvo tokie priešiški disidentams kaip sniečkinėj Lietuvoj ir D. Adamonis be vargo įsitaisė Bauskėje. Tačiau jis labai norėjo grįžti į Lietuvą.

Kreipėsi į LTSR Aukščiausiosios Tarybos prezidiumą. Matyt, aukščiausioji instancija neturėjo jokių formalių priešasčių prašymą atmesti – priėmė į Lietuvą be teisės gyventi didžiuosiuose miestuose.

Apsigyveno pas gerus žmones Riaubas, Kaune. Prisiregistravo už miesto ribų – Romainuose. Gyveno kaip partizanas – pamatęs ateinantį į namus milicininką skubėdavo slėptis. 24 metus dirbo statybininku, gavo paskyrą butui, bet negalėjo Kaune prisiregistruoti. Apsigyveno žinybiniame bute, Marijampolėje.

Aleksandras JAKUBONIS

Donatas Adamonis (iš kairės) ir Benediktas Kervelis 1954 m. Kajerkanos lagery

Lietuvio kalinio laidotuvės. Norilskas apie 1954 m.

Įamžintas atminimas

Kunigas Plioraitis ir O. Žibūdienė su savo šeima prie paminklo K. Žibūdos-Demokrato žūties vietoje

LGGRTC Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia pretendentų rezistentų vardui gauti sąrašą

Tęsinys

Pranas Vinckus, karys, Ukmergė, Vietinė rinktinė 308 batalionas 2 kuopa 1944 02 16–1944 05 15

Kazys Visockis (po mirties), partizanas, Mažeikių aps. Židikų valsč. 1946-1947 m.

Petras Zubavičius (po mirties), partizanas, Marijampolės aps. ir valsč. Tauro apyg. Sakalo būrys 1945 11-1945 12

Juozas Žalimas (po mirties), partizanas, Plungės aps. Platelių valsč. 1947-1949 m.

Vincas Žalimas (po mirties), partizanas, Plungės aps. Platelių valsč. 1947-1949 m.

Alfonsas Žemaitis, ryšininkas, Švenčionių aps. Tverėčiaus valsč. 1948-1951 m.

Bronislava Žmuidzinavičienė-Jermalavičiūtė (po mirties), rėmėja, Alytaus aps. Varėnos valsč. 1944-1945 m.

Antanas Žmuidzinavičius (po mirties), rėmėjas, Alytaus aps. Varėnos valsč. 1944-1945 m.

Donata Žukauskienė-Juškaitė, rėmėja, Utenos aps. Užpalių valsč. Juozo Kemeckio būrys 1944-1952 m.

* * *

Gustavas Aleknavičius (po mirties), ryšininkas, Šakių aps. Sintautų valsč. 1944-1945 m.

Janina Bačkauskienė-Stasaitytė, ryšininkė, Kelmės aps. ir valsč. 1948-1956 m.

Vladas Bačkauskas, ryšininkas, Tauragės aps. Šilalės valsč. 1947-1956 m.

Bronislovas Balčiūnas (po mirties), partizanas, Biržų aps. Krinčino valsč. 1945-1946 m.

Feliksas Beleckis, ryšininkas, Šiaulių aps. Užvenčio valsč. 1947-1953 m.

Ona Ciūnienė-Mickevičiūtė, ryšininkė, Varėnos aps. ir valsč. 1946-1950 m.

Leopoldas Čelna, ryšininkas, Švenčionių aps. Ignalinos valsč. Vytauto apyg. 1946-1952 m.

Marijona Čepienė-Mataitė, ryšininkė, Šiaulių aps. Papilės valsč. 1945-1949 m.

Alfonsas Danielius (po mirties), partizanas, Telšių aps. Varnių valsč. 1944-1949 m.

Kazimieras Didžiulis (po mirties), partizanas, Kauno aps. Raudondvario valsč. 1944-1945 m.

Leonora Ramutė Dirdienė-Butkauskaitė, ryšininkė, Vilkaviškio aps. Pilviškių valsč. 1944-1949 m.

Jonas Džiovalas (po mirties), partizanas, Ukmergės aps. Pabaisko valsč. Didžiosios

Kovos apyg. Bebro būrys 1945-1948 m.

Rapolas Giruckas (po mirties), ryšininkas, Utenos aps. Kuktiškių valsč. 1944-1945 m.

Grasilda Giruckienė (po mirties), ryšininkė, Utenos aps. Kuktiškių valsč. 1944-1945 m.

Petras Glemža (po mirties), sukilimo dalyvis, Biržų aps. Vabalninko valsč. 1941 06 22-28

Ričardas Golšteinas (po mirties), partizanas, Alytaus aps. Daugų valsč. Dainavos apyg. Žaibo būrys 1945-1946 m.

Vladas Golšteinas (po mirties), karys, Alytaus aps. Daugų valsč. Vietinė rinktinė 1944 02 16–1944 05 15

Donata Ivanauskienė-Niauraitė, pogr. spaudos platintoja, Šiauliai 1958-1990 m.

Jonas Jasikevičius (po mirties), sukilimo dalyvis, Rokiškio aps. Juodupės valsč. 1941 06 22-28

Elvyra Jucevičienė-Žilėnaitė, ryšininkė, Švenčionių aps. Ignalinos valsč. 1944-1949 m.

Jurgis Juodžbalis (po mirties), partizanas, Marijampolės aps. Veiverių valsč. Tauro apyg. Žalgirio rinkt. Vilko būrys 1944-1945 m.

Kazimieras Kalvaitis (po mirties), sukilimo dalyvis, Panevėžio aps. Naujamiesčio valsč. 1941 06 22-28

Povilas Kaminskis (po mirties), partizanas, Kupiškio aps. Subačiaus valsč. Nemunėlio būrys 1946-1947 m.

Jonas Karalius, sukilimo dalyvis, Kaunas 1941 06 22-28

Petras Karvelis (po mirties), ryšininkas, Panevėžio aps. Miežiškių valsč. 1945 01-1945 08

Vladislovas (Vladas) Kiaulevičius (po mirties), partizanas, Utenos aps. Anykščių aps. 1944-1945 m.

Valdemar Kirkicki (po mirties), partizanas, Tauragės aps. ir valsč. Kęstučio apyg. 1945-1947 m.

Zosė Kontvainaitė (po mirties), ryšininkė, Plungės aps. Rietavo valsč. 1947-1948 m.

Kazys Krasauskas (po mirties), partizanas, Kaišiadorių aps. Kruonio valsč. Narsuolio būrys 1946-1948 m.

(B.d.)

Atsiliepiamus apie šiuos kandidatus siųskite adresu: LGGRTC Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija, Gedimino 40, Vilnius. Pasiteirauti tel. (8-5) 2314157.

Gyvi mūsų širdyse

Liepos 20 d. Kretingos r. Tubausių parapijos bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios už žuvusius partizanus. Šventoriuje pašventintas kryžius-paminklas žuvusiems partizanams atminti.

1948 m. kovo 28 d. Tubausių kaime žuvo Žemaičių apygardos Kardo rinktinės partizanai - Pranas Katkus, Juozas Narmontas-Paulius, Juozas Petreikis-Jurgis, Steponas Petreikis, Gediminas Pocius.

Jie nemirę, jie gyvi mūsų širdyse. Su didžia pagarba žvelgiame į pavardes tų, kurie kovojo ir žuvo, kad šiandien mes būtume laisvi. Paminklas-kryžius pastatytas buvusio partizano Julijono Mickaus lėšomis ir jo pastangomis. Tai ne pirmas ir ne paskutinis paminklas žuvusiems partizanams atminti.

Petras GABRĖNAS

Bendražygiai prie paminklo žuvusiems partizanams

Teneblėsta polėkis

Sveikiname vieną iš seniausių LPKTS Kauno skyriaus narių Jurgį VILKĄ 95 metų sukakties proga.

J.Vilkas gimė 1908 08 28 Margininkų k., Panemunės valsč., Kauno r., ūkininkų Jurgio ir Magdalenos Vilkų šeimoje. Anksti pradėjo dirbti tėvų ūkyje, bet netrukus išėjo dirbti savarankiškai. Įsigijo šaltkalvio specialybę. Tarnavo Kauno inžinerijos batalione, baigė puskarininkų mokyklą.

Partizanu tapo 1944 m. Buvo rezervinio būrio vadas. NKVD suėmė 1949 m. Teisė Vilniuje, Lukiškėse. Kalėjo Magadano srityje. 1955 m. su-

Sveikiname

grįžo į Lietuvą.

2002 m. apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu.

Garbingo jubiliejaus proga linkime J.Vilkui geros sveikatos, ištvermės, domėtis ir dalyvauti kariškių bei LPKTS renginiuose. Tegul jaunystės patriotinis polėkis neblėsta per visą gyvenimą.
LPKTS Kauno sk.

taryba,
Juozo Vitkaus
inžinerijos bataliono
plk. ltn. vadas
Raimondas Visockis,
Kultūros plėtojimo ir
istorinės atminties
išsaugojimo klubo "Likimai"
narys
Jonas Lukšė

Skelbimai

Rugpjūčio 30 d. (šeštadienį) Kaune įvyks vorkutiečių suvažiavimas. 10 val. šv. Mišios Iglulos bažnyčioje. 11 val. renkamės LPKTS būstinės salėje (Laisvės al. 39).

Buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniais OMNITEL siūlo su nuolaida įsigyti mobiliuosius telefonus. Telefonų kaina nuo 1 Lt. Turėti tremtinio pažymėjimą. Kreiptis adresu: Savanorių pr. 206, Kaunas; skambinti tel. (8-37) 338282 arba (8-687) 58904.

Atitaisymas

"Tremtinio" Nr.32 (561) 5 p. skyrelyje "Iš Sibiro Alma Mater puslapių", straipsnyje "Noras mokytis buvo begalinis", pirmą sakinių reikėtų skaityti taip: "Baigiau du Dotnovos pradinės mokyklos skyrius". Birutė Krištanavičiūtė-Kacilauskienė buvo ištremta į Katunsko kaimą Smolensko rajone, Altajaus krašte.

Atsiprašome B.Kacilauskienės ir skaitytojų.

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Martynas Petrauskas 1911-2003

Gimė Pienuočių k., Lazdijų r. Jaunystė prabėgo Krasenos kaime. Sovietams okupavus Lietuvą išitraukė į Dainavos apyg. partizanų kovą, buvo ryšininkas žvalgas. Išrinktas Krosnos seniūnu, išbuvo juo penkerius metus. Gautas iš sovietinės valdžios žinias perduodavo partizanams. Namuose buvo įrengęs bunkerį. 1951 09 04 suimtas. Po žiaurių tardymų liko invalidas, bet nieko neišdavė. Kalėjo lageryje. Žmona su mažu sūnumi slapstėsi.

Užjaučiame artimuosius.

LPKTS Lazdijų skyrius

Jonas Mackevičius 1928-2003

Gimė Kėdainių aps., Kirdeikių k., Lietuvos savanorio šeimoje. Nuo 1947 m. tapo Priskėlimo apyg. Lukšio būrio partizanu. 1950 m. prieš šv. Kalėdas suimtas, nuteistas 25 m. kalėti ir 5 m. be teisių. Kalėjo Mordovijos, Taišeto, Omsko lageriuose. 1966 m. grįžo į Lietuvą.

Palaidotas Raudondvaryje, Šilelio kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, sūnų ir dukrą.

Gediminas Tatoris 1928-2003

Gimė Žydelių k., Krekenavos valsč., Panevėžio r. 1944 m. tėvus suėmė ir teisė. Kalėjo iki 1946 m. Grįžę apsigyveno Panevėžyje. Gediminas slapstėsi, nes palaikė ryšį su partizanais. 1948 m. kartu su tėvais ištrėmė į Buriatiją, Zaigrajevo r., Čelutajaus miškų pramonės ūkį. Suteiktas laisvės kovų dalyvio statusas. Nuo 1991 m. - LPKTS Panevėžio sk. narys, aktyvus tremtinių seniūnas.

Palaidotas Panevėžio Ramygalos g. kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTS Panevėžio skyrius

Anastazija Šikarskaitė- Gabrienė 1917-2003

Gimė Sūsninkų k., Marijampolės aps. Nuo 1945 m. pavasario sodyba tapo Tauro apyg. partizanų ryšio vieta. Čia susitikdavo Vytauto ir Geležinio Vilko rinkt. partizanai. Anastazija buvo rėmėja, vėliau, broliui Vitui-Sakalui tapus partizanu, tapo ryšininke, o nuo 1948 m. - partizanė Ramovė. 1945 08 15 apdovanota Vytauto rinkt. vado padėkos raštu ir Tauro apyg. vado Žvejo juostele "Už uolumą". 1949 m. suimta, nuteista 25 m. Kalėjo Intos ir Abezės lageriuose. Grįžo 1956 m., apsigyveno Kalvarijoje. Čia ir palaidota.

Užjaučiame dukrą su šeima ir kitus artimuosius.

Valentinas Podrieza 1928-2003

Gimė Kaišiadorių r., Vilimų k., mažažemių ūkininkų šeimoje. Anksti mirė tėvai. Pokario metais išitraukė į veiklą prieš okupantus. 1949 m. areštuotas, o kiti šeimos nariai ištremti. Buvo aktyvus LPKTS Garliavos sk. narys.

Palaidotas Tabariškių kapinėse.

Užjaučiame žmoną ir artimuosius.

LPKTS Garliavos skyrius

